

A Jupiter és a Szaturnusz észleléséről

A hajnali égbolton egyre kedvezőbb helyzetbe kerül a két óriás bolygó, a Jupiter és a Szaturnusz. Az utóbbi három évben erősen megcsappant az észlelők érdeklődése e két bolygó iránt. Ezt a szervezés számlájára is írhatnánk, a legfőbb ok azonban az, hogy a Voyager-szondák csodálatos képei a legtöbb emberben megkérdőjelezték az amatőr bolygóészlelések szükségességét. De a Voyager-1 már több mint két éve elhagyta a Szaturnusz környékét és most magasan az ekliptika síkja fölé emelkedve száguld a Naprendszer külső térségei felé, a Voyager-2 pedig az Uránuszhoz közeledik. A képek rengeteg kérdésre adtak választ, azonban a szondák nem maradtak a bolygók körül. Ezek után is szükség van mind a hivatásos, mind az amatőr csillagászok különböző módszerekkel végzett folyamatos észleléseire. Az általános megfigyelési tudnivalókról az Albireo és a Meteor régebbi számaiból kaphatnak az érdeklődők felvilágosítást. Amennyiben nem jutnak ezekhez, kérésre nagyon szívesen küldök másolatot a cikkekről. Természetesen bolygóészlelési úrlapokat is tőlem lehet kérni. A közeljövőben meg fog jelenni az 1974-ben kiadott Tóth Sándor féle "Bolygó észlelési útmutató" átdolgozott változata. Ez a kis füzet hasznos tanácsokat és gyakorlati tudnivalókat ad az amatőr bolygóészlelés területeiről. Méltó tiszteletadás lesz az 1975-ben tragikus módon elhunyt kedves amatőrtársunk emlékének.

Tudnivalók a két nagy bolygó idej láthatóságáról:

A Jupiter észlelhetősége eléggé nehézkes lesz, a Skorpióban látható, deklinációja -21° körüli. Lehetőleg a delelése idején észleljük, hogy a földi légkör nyugtalansága minél kevesebbet rontson a kép minőségén. Együttállása május 27-én lesz, ekkor a látszó átmérője 45,4 ívmásodperc. Márciusban 1^h /KözEI/ körül kel, és kb. 4 óra múlva delel. A Szaturnusz oppozíciója április 21-én lesz. A Szüz és a Mérleg határán látható, deklinációja -9° . A bolygókorong látszó átmérője 19 ívmásodperc, a gyűrű nyitottsága 17° körül van. Februárban éjjél előtt kel és kb. 5 óra múlva delel. A gyűrű egyre nagyobb nyitottsága lehetővé teszi a gyűrűkomponensek, valamint

a bolygó árnyék /Sh G/R/ jobb megfigyelését. Felhívom az észlelők figyelmét arra, hogy a "B" gyűrű külső harmadának 8 az intenzitásfoka, ez rögzített érték. Mind a két bolygó észlelésénél különös fontosságú a különböző foltok, alakzatok CM átmenetének mérése. Kis kiterjedésű alakzatoknál a közepének, nagyobb sávrészletek, illetve foltoknál /pl. GRS/ a kezdetének, a közepének és a végének az átmeneti időpontját jegyezzük fel, tizedpercnyi pontossággal és világidőben /UT = KözEI-1^h/. Az észleléseket minden hónap 10-ig kell elküldeni címemre.

MÁTIS ANDRÁS

BOLYGÓ- ÉS CSILLAGFEDÉSEK 1983-ban

Ebben az évben a Hold háromszor elfedi a Jupitert, ezen kívül nyolc 5^m-nál fényesebb csillagot. Az első Jupiterfedés adatait a Meteor előző számában közöltük, a többit az alábbi táblázatban foglaljuk össze.

A táblázatban az időpontokat világidőben adjuk meg. A pozíciószögeket a holdkorong északi részétől É - K - D - Ny irányban mérve fokokban adjuk, a Hold horizont fölötti magasságát ugyancsak fokban mérjük. A Hold fázisánál az F fogyó, az N növény Holdat jelent, a Hold kora pedig az újhold óta eltelt napok számát jelenti.

A IV. 1-i ν Sco és a XI. 18-i ν Psc fedések Budapestről nem figyelhetők meg, az ország déli részeiről viszont érintőleges fedésként láthatók. A IX. 12-i Jupiterfedés kilépése már nem lesz megfigyelhető, mivel közben a Hold lenyugszik, a VI. 26-i fedésnél viszont csak a belépés után kel. A nagyon alacsony horizont feletti magasság nehezíti az X. 1./2-i γ Cnc fedés észlelését. A V. 26-i Jupiterfedés viszont alig egy órával telihold után következik be. Az események közül legérdekesebbnek a két érintőleges fedés, leglátványosabbnak pedig a múlt havi számban is említett VI. 22-i β Sco fedés. ígérkezik.